

הַלְבוֹת תְּשׁוּבָה

מִצְוֹת עֲשֵׂה אַחַת, וְהִיא שִׁישׁוּב הַחוּטָא מַחְטָאוֹ לִפְנֵי ה', וְיִתְּנָהּ. וּבְאוֹר מִצְוָה זוֹ וְעִיקָרִים הַנִּגְרָרִים עִמָּה בַּגְּלָלָהּ, בְּפָרָקִים אֵלּוּ.

הַלְבוֹת תְּשׁוּבָה פָּרָק א

א. כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁבַתּוּרָה, בֵּין עֲשֵׂה בֵּין לֹא תַעֲשֶׂה אִם עָבַר אָדָם עַל אַחַת מֵהֶן, בֵּין בְּזִדּוֹן בֵּין בְּשִׁגְגָה כְּשִׁיעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה וְיִשׁוּב מַחְטָאוֹ, חַיִּב לְהִתְּוֹדֹת לִפְנֵי הָאֵל בְּרוּךְ הוּא: שֶׁנֶּאֱמַר "אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאָדָם . . . וְהִתְּוֹדוּ, אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ" (במדבר ה, י-ט), זֶה וְדוּי דְּבָרִים. וְדוּי זֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה.

ב. כִּיצַד מִתְּוֹדָה אוֹמֵר אָנָּה ה' חַטָּאתִי עֲוִיתִי פָשַׁעְתִּי לִפְנֶיךָ, וְעָשִׂיתִי כֶךָ וְכָךְ, וְהִרִי נַחֲמֵתִי וּבִשְׁתִּי בְּמַעֲשֵׂי, וְלַעֲוֹלָם אֵינִי חוֹזֵר לְדַבֵּר זֶה. זֶה הוּא עִיקָרוֹ שֶׁלְּדוּי; וְכָל הַמְּרַבֵּה לְהִתְּוֹדֹת וְלִהְיוֹת בְּעֵנִין זֶה, הִרִי זֶה מִשְׁבַּח.

ג. וְכֵן בְּעֲלֵי חַטָּאוֹת וְאִשְׁמוֹת בְּעֵת שֶׁמִּבְיָאִין קָרְבָּנוֹתֵיהֶם עַל שִׁגְגָתָן אוֹ עַל זְדוּנָן, אֵין מִתְּכַפֵּר לָהֶן בְּקָרְבָּנָם, עַד שִׁיעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה, וְיִתְּוֹדוּ וְדוּי דְּבָרִים: שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִתְּוֹדָה אֲשֶׁר חָטָא, עָלֶיהָ" (ויקרא ה, ה).

ד. וְכֵן כָּל מַחְיָבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין, וּמַחְיָבֵי מַלְקוֹת אֵין מִתְּכַפֵּר לָהֶם בְּמִיתָתָם אוֹ בְּלִקְיָתָם, עַד שִׁיעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה וְיִתְּוֹדוּ. וְכֵן הַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ אוֹ הַמְּזִיק מִמוֹנוֹ אֶף עַל פִּי שְׁשֻׁלָּם לוֹ מֶה שֶׁהוּא חַיִּב לוֹ אֵין מִתְּכַפֵּר לוֹ, עַד שִׁיתְּוֹדָה וְיִשׁוּב מַלְעֲשׂוֹת כְּזֶה לַעֲוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר "מִכָּל-חַטָּאת הָאָדָם" (במדבר ה, ו).

ה. שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לְפִי שֶׁהוּא כֹפֵר לְכָל יִשְׂרָאֵל, כּוֹהֵן גָּדוֹל מִתְּוֹדָה עָלָיו עַל לְשׁוֹן כָּל יִשְׂרָאֵל: שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִתְּוֹדָה עָלָיו אֶת-כָּל-עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא טז, כא).

ו. שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח מְכַפֵּר עַל כָּל עֲבֻרוֹת שֶׁבַתּוּרָה, הַקְּלוֹת וְהַחֲמוּרוֹת, בֵּין שֶׁעָבַר בְּזִדּוֹן בֵּין שֶׁעָבַר בְּשִׁגְגָה, בֵּין שֶׁהוֹדַע לוֹ בֵּין שֶׁלֹּא הוֹדַע לוֹ הַכָּל מִתְּכַפֵּר בְּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח: וְהוּא, שֶׁעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה; אָבֵל אִם לֹא עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה, אֵין הַשְׁעִיר מְכַפֵּר לוֹ אֵלֹא עַל הַקְּלוֹת.

ז. וּמֶה הֵן הַקְּלוֹת, וּמֶה הֵן הַחֲמוּרוֹת: הַחֲמוּרוֹת הֵן הָעֲבֻרוֹת שֶׁחַיִּבִּין עָלֵיהֶן מִיתַת בֵּית דִּין אוֹ כָּרֶת; וְשֶׁבוּעַת שׁוּא וְשֶׁקֶר אֶף עַל פִּי שְׂאִין בָּהּ כָּרֶת, הִרִי הִיא מִן הַחֲמוּרוֹת. וְשָׂאֵר מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וּמִצְוֹת עֲשֵׂה שְׂאִין בָּהֶן כָּרֶת הֵן הַקְּלוֹת.

ח. בְּזִמָּן שְׂאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִיָּם, וְאֵין לָנוּ מִזְבֵּחַ כֹּפֵר אֵין שֵׁם אֵלֹא תְּשׁוּבָה. הַתְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת עַל כָּל הָעֲבֻרוֹת: אִפְלוּ רָשָׁע כָּל יָמָיו, וְעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה בְּאַחֲרוֹנָה אֵין מִזְכִּירִין לוֹ שֵׁם רָשָׁעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְרָשָׁעֵת הָרָשָׁע לֹא-יִכָּשֵׁל בָּהּ, בְּיוֹם שׁוּבוֹ מִרָשָׁעוֹ" (יחזקאל לג, יב). וְעֲצָמוֹ שְׁלִיּוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר לְשָׁבִים, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי-בְיוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם" (ויקרא טז, ל).

ט. אֶף עַל פִּי שֶׁהַתְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת עַל הַכָּל, וְעֲצָמוֹ שְׁלִיּוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר יֵשׁ עֲבֻרוֹת שֶׁהֵן מִתְּכַפְּרִין בְּשַׁעֲתָן, וְיֵשׁ עֲבֻרוֹת שְׂאִין מִתְּכַפְּרִין אֵלֹא לְאַחַר זָמָן. כִּיצַד: עָבַר אָדָם עַל מִצְוֹת

עֲשֵׂה שְׂאִין בָּהּ כָּרֶת, וְעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה אִינוּ זֶז מִשֵּׁם עַד שְׁמוֹחֲלִין
לוֹ מִיד, וּבָאֵלוּ נֶאֱמַר "שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹכְבִּים, אֲרָפָה מְשׁוּכְתִּיכֶם"
(ירמיהו ג, כב).

י. עֲבַר עַל מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׂאִין בָּהּ כָּרֶת וְלֹא מִיתַת בֵּית דִּין,
וְעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה תְּשׁוּבָה תּוֹלָה וַיּוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר, וּבָאֵלוּ נֶאֱמַר
"כִּי-בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם" (ויקרא טז, ל).

יא. עֲבַר עַל כָּרֶתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, וְעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה תְּשׁוּבָה
וַיּוֹם הַכְּפוּרִים תּוֹלִין, וַיְסוּרִין הַבָּאִין עָלָיו גּוֹמְרִין לוֹ הַכְּפָרָה,
וְלַעוֹלָם אֵין מִתְּכַפֵּר לוֹ כְּפָרָה גְּמוּרָה, עַד שְׁיָבוֹאוּ עָלָיו יְסוּרִין;
וּבָאֵלוּ נֶאֱמַר "וּפָקַדְתִּי בְּשֹׁבֵט פְּשָׁעִים; וּבִנְגָעִים עֲוֹנִם" (תהילים
פט, לג).

יב. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּשָׁלֹא חֲלַל אֶת הַשֵּׁם בַּעֲת שְׁעָבַר. אָבֵל
הִמְחִיל אֶת הַשֵּׁם אֶף עַל פִּי שְׁעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה וְהִגִּיעַ יוֹם הַכְּפוּרִים
וְהוּא עוֹמֵד בְּתִשְׁבּוּתוֹ וּבָאוּ עָלָיו יְסוּרִין, אִינוּ מִתְּכַפֵּר לוֹ כְּפָרָה
גְּמוּרָה עַד שְׁיָמוּת, אֲלֹא תְּשׁוּבָה וַיּוֹם הַכְּפוּרִים וַיְסוּרִין שְׁלֹשָׁתָן
תּוֹלִין וּמִיתָה מְכַפֶּרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר "וְנִגְלָה בְּאָזְנִי, ה' צְבָאוֹת: אִם-
יִכָּפֵר הָעוֹן הַזֶּה לָכֶם, עַד-תִּמָּתוּן" (ישעיהו כב, יד).